

УДК 338.439.02:330.101.541

О. О. Ільченко,
аспірант кафедри економіки,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-9459-4037>

DOI: 10.32702/2306-6792.2026.4.234

МОДЕЛЮВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ СЦЕНАРІЇВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ГЛОБАЛЬНИХ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ РИНКІВ

O. Ilchenko,
Postgraduate student of the Department of Economics,
Dnipro State Agrarian and Economic University

MODELING STRATEGIC SCENARIOS FOR ENSURING FOOD SECURITY IN UKRAINE IN THE SYSTEM OF GLOBAL AGRI-FOOD MARKETS

Стаття присвячена дослідженню стратегічних підходів до моделювання сценаріїв забезпечення продовольчої безпеки України в умовах зростаючої нестабільності глобальних агропродовольчих ринків. У роботі обґрунтовується необхідність переходу від реактивної політики до проактивного стратегічного планування, що враховує багатофакторний характер ризиків, пов'язаних із воєнними загрозами, змінами клімату, волатильністю світових цін та трансформацією логістичних ланцюгів. Автори аналізують ключові детермінанти продовольчої безпеки та пропонують використання сценарного моделювання як інструменту прогнозування можливих траєкторій розвитку аграрного сектору. Особлива увага приділяється оцінці потенціалу України як одного з провідних експортерів агропродовольчої продукції та визначенню стратегічних пріоритетів, здатних зміцнити її позиції на світових ринках. У статті розглядаються альтернативні сценарії розвитку — від оптимістичних до кризових — та їхній вплив на внутрішню продовольчу стабільність і експортні можливості. Результати дослідження спрямовані на формування науково обґрунтованих рекомендацій для державної політики, що забезпечать стійкість продовольчої системи України та її адаптивність до глобальних викликів.

The article examines the development of strategic modeling approaches aimed at strengthening Ukraine's food security within the increasingly volatile system of global agri-food markets. The study highlights the growing importance of adaptive planning tools capable of capturing the complex interplay between geopolitical instability, climate-driven production risks, market price fluctuations, and disruptions in international supply chains. Particular attention is devoted to the role of scenario modeling as a methodological basis for assessing alternative trajectories of the national agri-food sector under conditions of uncertainty. The research emphasizes Ukraine's dual position as both a country vulnerable to external shocks and a key global supplier of grain and oilseed products, which necessitates the formulation of long-term strategies that balance domestic food needs with export commitments. The article explores how different strategic scenarios may influence production capacities, trade flows, and the resilience of national food systems, while also identifying institutional and technological factors that shape Ukraine's ability to adapt to global market transformations. The findings contribute to the scientific discourse on food security governance by offering a conceptual framework for integrating scenario-based modeling into state policy and by outlining strategic priorities that can enhance the stability, sustainability, and competitiveness of Ukraine's agri-food sector in the global economic environment. Strategic scenario modeling is an effective tool for assessing possible trajectories of the development of Ukraine's food system in the context

of increasing instability of global agri-food markets. The use of a scenario approach allows for a comprehensive consideration of the impact of geopolitical, economic, climatic and logistical factors that shape risks and opportunities for the national agricultural sector. The results of the analysis confirm the need to transition to proactive strategic planning, focused on increasing the sustainability of production and trade chains, strengthening internal food stability and maintaining Ukraine's competitive positions in world markets.

Ключові слова: продовольча безпека, економічна стабільність, моделювання, агропродовольчий ринок, антикризове управління, агропідприємство.

Key words: food security, economic stability, modeling, agri-food market, crisis management, agribusiness.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Проблематика забезпечення продовольчої безпеки України набуває особливої актуальності в умовах глибоких трансформацій глобальних агропродовольчих ринків, що характеризуються високою волатильністю, зростанням геополітичних ризиків та посиленням конкуренції за ресурси. Україна, будучи одним із ключових експортерів зернових і олійних культур, водночас залишається вразливою до зовнішніх шоків, які здатні суттєво впливати на внутрішню продовольчу стабільність, логістичні можливості та економічну стійкість аграрного сектору. У таких умовах традиційні підходи до планування та управління продовольчою системою втрачають ефективність, що зумовлює потребу у використанні сучасних інструментів стратегічного аналізу та прогнозування.

Моделювання стратегічних сценаріїв постає як важливий науковий інструмент, який дозволяє оцінити можливі траєкторії розвитку агропродовольчого комплексу, врахувати багатфакторний характер ризиків і сформувати адаптивні механізми реагування на глобальні виклики. Такий підхід забезпечує можливість обґрунтованого вибору стратегічних пріоритетів державної політики, спрямованих на зміцнення продовольчої безпеки, підвищення стійкості аграрного виробництва та збереження конкурентних позицій України на світових ринках. У цьому контексті дослідження стратегічних сценаріїв стає ключовим елементом формування довгострокових рішень, що поєднують наукову обґрунтованість і практичну значущість.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика забезпечення продовольчої безпеки України висвітлена у наукових роботах багатьох українських вчених та дослідників. Зокрема, у статті Вінніченка І. І., Дідура К. М. та Лінника Є. В. розглядаються стратегічні напрями забезпечення продовольчої безпеки України. Автори аналізують сучасний стан національної продовольчої системи, визначають ключові загрози та структурні дисбаланси, а також обґрунтовують пріоритети державної політики, спрямовані на підвищення стійкості аграрного сектору та зміцнення внутрішнього ринку в умовах глобальних викликів [1]. У роботі Прокоп'євої А. А. та Побоченко А. М. досліджується роль штучного інтелекту у забезпеченні міжнародної продовольчої безпеки з урахуванням екологізації виробництва. Автори аналізують потенціал цифрових технологій для оптимізації аграрних процесів, прогнозування ризиків, підвищення ефективності ресурсокористування та зменшення екологічного навантаження, підкреслюючи важливість інновацій для глобальної продовольчої стабільності [2]. У статті Лояніча В. О. оцінюється вплив глобалізаційних процесів на формування продовольчої безпеки України. Автор аналізує, як інтеграція у світові ринки, зміна торговельних потоків, міжнародна конкуренція та глобальні кризи впливають на національну продовольчу систему, визначаючи як можливості, так і ризики для України [3]. У дослідженні Гребенюк М. В. розглядаються напрями та можливі сценарії розвитку економіки в умовах продовольчих викликів. Автор аналізує макроекономічні тенденції, моделює варіанти реагування на продовольчі ризики та пропонує стратегічні підходи до забезпечення еконо-

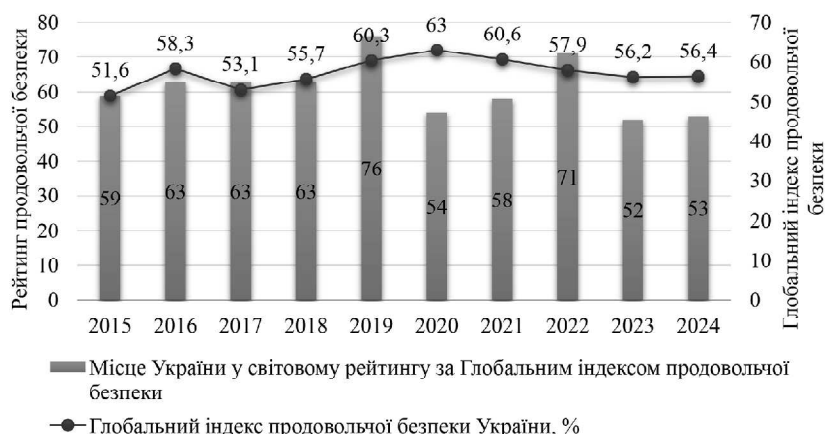

Рис. 1. Динаміка Глобального індексу продовольчої безпеки України за 2015–2024 роки

Джерело: сформовано на основі [5–6].

мічної стійкості в умовах нестабільності агропродовольчих ринків [4]. Проте попри значний науковий доробок, присвячений дослідженню продовольчої безпеки України, питання моделювання стратегічних сценаріїв забезпечення продовольчої безпеки в умовах функціонування глобальних агропродовольчих ринків залишаються надзвичайно актуальними та потребують подальшого ґрунтовного опрацювання.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є наукове обґрунтування підходів до моделювання стратегічних сценаріїв, здатних забезпечити стійкий рівень продовольчої безпеки України в умовах динамічних змін глобальних агропродовольчих ринків. Завдання полягає у визначенні ключових факторів, що формують ризики та можливості для національної продовольчої системи, а також у розробленні інструментарію, який дозволяє оцінити альтернативні траєкторії розвитку аграрного сектору з урахуванням зовнішніх і внутрішніх викликів. У межах дослідження передбачається побудова сценарних моделей, спрямованих на аналіз впливу геополітичних, економічних, кліматичних та логістичних чинників на продовольчу безпеку країни. Стаття має на меті сформулювати науково обґрунтовані рекомендації щодо стратегічного планування, які сприятимуть підвищенню адаптивності та конкурентоспроможності агропродовольчого комплексу України, забезпеченню стабільності внутрішнього ринку та зміцненню позицій держави у світовій продовольчій системі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Стан продовольчої безпеки України формується під впливом поєднання воєнних, еконо-

мічних, соціальних та інституційних чинників і в умовах повномасштабної війни з 2022 року характеризується підвищеною вразливістю, але водночас достатнім рівнем адаптаційної стійкості. Україна зберігає потенціал одного з ключових виробників і експортерів продовольства у світі, однак реалізація цього потенціалу суттєво обмежується безпековими ризиками, руйнуванням інфраструктури та нестабільністю логістичних ланцюгів. Стабільність продовольчої системи України зазнає постійних викликів через воєнні дії, блокування або обмеження роботи портів, руйнування транспортної інфраструктури та залежність від альтернативних експортно-імпорتنих маршрутів. Попри це, завдяки розвитку сухопутної логістики, підтримці міжнародних партнерів і диверсифікації каналів збуту Україні вдалося уникнути масштабної продовольчої кризи, що свідчить про відносну стійкість системи забезпечення продовольством [5].

Динаміка Глобального індексу продовольчої безпеки України у 2015–2024 роках відображає тісний взаємозв'язок між економічними умовами, станом аграрного сектору, політичною стабільністю та безпековими викликами. У 2015 році значення індексу становило 51,6%, а Україна посідала 59-те місце у світовому рейтингу, що відповідало періоду посткризової адаптації після подій 2014 року, втрати частини територій та погіршення макроекономічних показників. Уже у 2016 році спостерігалось помітне покращення індексу до 58,3%, а позиція України у рейтингу зміцнилася до 63-го місця, що було зумовлено відновленням аграрного виробництва, стабілізацією економіки та зростанням експортного потенціалу (рис. 1).

У 2017 році індекс дещо знизився до 53,1%, при цьому місце України залишалося на рівні 63-го, що свідчить про уповільнення позитивних змін і

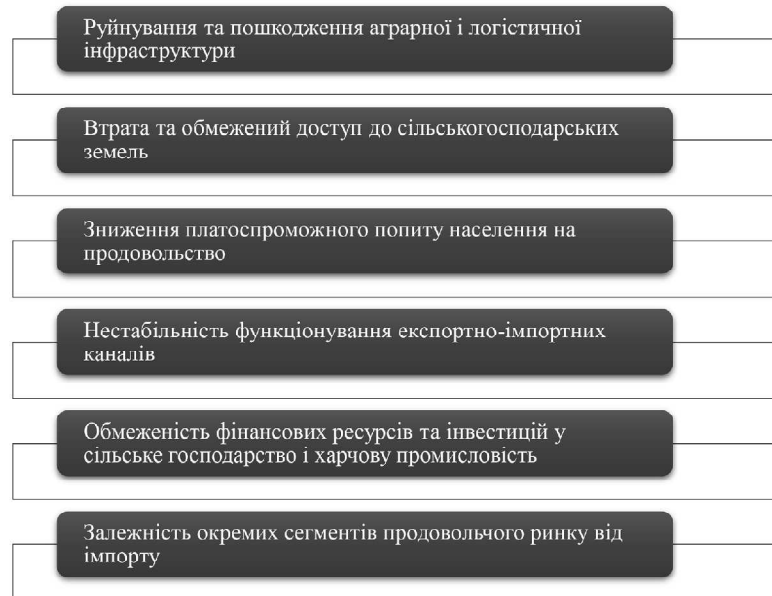

Рис. 2. Проблеми та виклики забезпечення продовольчої безпеки України в системі глобальних агропродовольчих ринків

Джерело: сформовано на основі [8—9].

вплив структурних проблем, зокрема низької купівельної спроможності населення та нерівного доступу до продовольства. У 2018 році індекс знову зріс до 55,7%, а у 2019 році досяг одного з найвищих значень за весь період — 60,3%, при цьому Україна посіла 76-те місце у світовому рейтингу. Така ситуація пояснюється тим, що, попри зростання внутрішніх показників продовольчої безпеки, інші країни демонстрували ще швидші темпи покращення, що погіршувало відносну позицію України у рейтингу.

Найвищого значення Глобальний індекс продовольчої безпеки України досяг у 2020 році — 63%, що супроводжувалося підвищенням рейтингової позиції до 54-го місця. Підвищення позиції у рейтингу було результатом високих врожаїв, відносної макроекономічної стабільності та потужної ролі України на світовому продовольчому ринку. У 2021 році індекс дещо знизився до 60,6%, а місце у рейтингу погіршилося до 58-го, що частково пов'язано з глобальними наслідками пандемії COVID-19, порушенням логістичних ланцюгів і зростанням цін на ресурси.

Починаючи з 2022 року, динаміка показників різко змінюється під впливом повномасштабної війни. У 2022 році індекс знизився до 57,9%, хоча позиція України у рейтингу формально покращилася до 71-го місця. Така невідповідність пояснюється тим, що індекс відображає абсолютний рівень продовольчої безпеки, який погіршився через руйнування інфраструктури, мінування земель і блокування портів, тоді як рейтинг є відносним показником і змінюється та-

кож через погіршення ситуації в інших країнах світу. У 2023 році індекс продовжив зниження до 56,2%, а Україна опустилася до 52-го місця, що свідчить про тривалий негативний вплив війни на доступність, стабільність і економічну доступність продовольства для населення.

У 2024 році значення індексу незначно зросло до 56,4%, а місце України у світовому рейтингу становило 53-тє. Це вказує на поступову адаптацію продовольчої системи до умов війни, розвиток альтернативної логістики, підтримку аграрного сектору та збереження експортних можливостей, попри високі безпекові ризики. Загалом аналіз свідчить, що між значенням Глобального індексу продовольчої безпеки та місцем України у світовому рейтингу існує складна взаємозалежність: зростання індексу не завжди супроводжується покращенням рейтингової позиції, оскільки остання залежить від динаміки показників інших країн. Водночас різке погіршення умов безпеки після 2022 року стало ключовим чинником зниження індексу, тоді як відносна стабілізація у 2024 році свідчить про певну стійкість української продовольчої системи навіть в умовах повномасштабної війни [7].

Згідно зі Стратегією продовольчої безпеки України на період до 2027 року, ухваленою в умовах повномасштабної війни, система забезпечення продовольчої безпеки країни з 2022 року постійно стикається з комплексом глибоких і взаємопов'язаних проблем, які мають як воєнну, так і структурно-економічну природу (рис. 2).

Рис. 3. Алгоритм моделювання стратегічних сценаріїв забезпечення продовольчої безпеки України

Джерело: сформовано на основі [9, 12–13].

Однією з ключових проблем є руйнування та пошкодження аграрної і логістичної інфраструктури, включно з елеваторами, складами, переробними підприємствами, транспортними шляхами та портами. Це обмежує можливості зберігання, переробки й транспортування продовольства, підвищує втрати сільськогосподарської продукції та знижує ефективність внутрішніх і зовнішніх ланцюгів постачання. Особливо гостро ця проблема проявляється у прифронтових та тимчасово окупованих регіонах.

Суттєвим викликом залишається втрата та обмежений доступ до сільськогосподарських земель, зумовлені окупацією територій, мінуванням полів і забрудненням ґрунтів вибухонебезпечними предметами. Це призводить до скорочення посівних площ, зниження врожайності та підвищення собівартості виробництва, що в довгостроковій перспективі створює загрозу для стабільності внутрішнього продовольчого забезпечення.

Важливою проблемою є зниження платоспроможного попиту населення на продовольство, що пов'язано зі скороченням доходів, безробіттям, вимушеним переміщенням мільйонів людей і зростанням рівня бідності. Навіть за наявності продовольства на ринку значна частина домогосподарств, особливо внутрішньо переміщені особи, літні люди та сім'ї з дітьми, стикається з економічними бар'єрами доступу до якісного та повноцінного харчування [10].

Окрему загрозу продовольчій безпеці становить нестабільність функціонування експортно-імпортних каналів, яка виникла внаслідок блокування морських портів, військових ризиків і за-

лежності від альтернативних логістичних маршрутів. Це негативно впливає не лише на експортний потенціал України як одного з ключових гравців світового продовольчого ринку, а й на фінансову стійкість аграрного сектору, що опосередковано позначається на внутрішньому виробництві продовольства.

Серйозною проблемою залишається обмеженість фінансових ресурсів та інвестицій у сільське господарство і харчову промисловість, що посилюється високими воєнними ризиками, зростанням вартості кредитів і нестабільністю державної підтримки. Це стримує модернізацію виробництва, впровадження інновацій та підвищення продуктивності, які є необхідними для забезпечення

стійкості продовольчої системи.

Крім того, в умовах війни загострюється залежність окремих сегментів продовольчого ринку від імпорту, зокрема щодо насіння, засобів захисту рослин, пального та окремих видів харчової продукції. Така залежність підвищує вразливість країни до зовнішніх шоків і коливань світових цін, що прямо впливає на рівень продовольчої безпеки [11].

У сукупності ці проблеми свідчать про те, що забезпечення продовольчої безпеки України в умовах війни виходить далеко за межі аграрної політики і потребує моделювання дієвих стратегічних сценаріїв, які б полегшили забезпечення продовольчої безпеки України в системі глобальних агропродовольчих ринків. Моделювання стратегічних сценаріїв передбачає здійснення за алгоритмом етапних і адаптивних підходів до управління продовольчими ризиками в умовах війни. Стратегічні сценарії мають бути спрямовані на врахування високого рівня економічної невизначеності, воєнних загроз, обмеженості ресурсів і необхідності поєднання короткострокових антикризових рішень із довгостроковим стратегічним баченням [9, 12].

Першим етапом алгоритму є комплексна оцінка поточного стану продовольчої безпеки, яка передбачає аналіз наявності продовольства, економічної та фізичної доступності харчових продуктів для населення, стабільності ланцюгів постачання та рівня споживання. В умовах війни особлива увага приділяється впливу бойових дій, окупації територій, руйнування інфраструктури, мінування земель і міграційних процесів на виробництво та розподіл продовольства (рис. 3).

Таблиця 1. Вплив реалізації стратегічних сценаріїв на забезпечення продовольчої безпеки України

Стратегічний сценарій	Вплив на забезпечення продовольчої безпеки
Кризовий (песимістичний) сценарій	Реалізація сценарію в умовах тривалої інтенсивної війни, збереження окупації частини територій і високих безпекових ризиків призводить до скорочення аграрного виробництва, зростання логістичних витрат і втрат продукції, обмеження доступу населення до продовольства та підвищення залежності від гуманітарної і міжнародної допомоги. Продовольча безпека підтримується на мінімально допустимому рівні за рахунок державних резервів і екстрених заходів
Адаптаційний (базовий) сценарій	За умов часткової стабілізації фронту, збереження державної підтримки аграрного сектору та функціонування альтернативних логістичних маршрутів забезпечується відносна стійкість внутрішнього ринку продовольства. Продовольча безпека досягається шляхом поєднання власного виробництва, імпорту критичних ресурсів і адресної соціальної підтримки вразливих груп населення, однак система залишається чутливою до зовнішніх і внутрішніх шоків
Сценарій поступового відновлення (альтернативний)	У разі зменшення інтенсивності бойових дій, розмінування сільськогосподарських земель і відновлення інфраструктури відбувається зростання обсягів виробництва та переробки продовольства. Це сприяє підвищенню рівня самозабезпеченості країни, стабілізації цін і покращенню фізичної та економічної доступності продовольства для населення, з одночасним зміцненням експортного потенціалу
Інноваційно-стійкий сценарій (альтернативний)	Реалізація цього сценарію передбачає активні інвестиції в модернізацію агропродовольчого сектору, розвиток переробки, цифрових рішень і систем управління ризиками навіть в умовах війни. Це дозволяє підвищити продуктивність, зменшити втрати, зміцнити внутрішні ланцюги постачання та сформувати високу стійкість продовольчої системи до воєнних, економічних і кліматичних загроз
Післявоєнний трансформаційний сценарій (альтернативний)	У разі завершення активної фази війни та масштабного післявоєнного відновлення продовольча безпека України переходить на якісно новий рівень. Відновлення земель, інфраструктури й інституційної спроможності держави забезпечує довгострокову стабільність, конкурентоспроможність аграрного сектору та повноцінний доступ населення до безпечного й якісного продовольства відповідно до міжнародних стандартів

Джерело: сформовано на основі [11–13].

Другий етап полягає в ідентифікації ключових внутрішніх і зовнішніх загроз, які можуть негативно впливати на продовольчу безпеку. До них належать воєнні ризики, логістичні обмеження, фінансова нестабільність аграрного сектору, кліматичні чинники, залежність від імпорту критичних ресурсів, а також соціальні ризики, пов'язані зі зниженням доходів населення. На цьому етапі формується перелік критичних вразливостей продовольчої системи.

Третім етапом є формування альтернативних стратегічних сценаріїв забезпечення продовольчої безпеки, які моделюються з урахуванням різних траєкторій воєнної ситуації, темпів економічного відновлення, обсягів державної та міжнародної підтримки. Сценарії можуть варіюватися від песимістичних, що передбачають тривале збереження високих воєнних ризиків, до більш оптимістичних, орієнтованих на поступову стабілізацію та відновлення агропродовольчого сектору.

Четвертий етап передбачає оцінювання наслідків кожного сценарію для продовольчої безпеки за ключовими показниками, зокрема рівнем самозабезпеченості продовольством, доступністю харчування для соціально вразливих груп, стійкістю виробництва та експортного потенціалу. В умовах війни особливо важливим є аналіз спроможності держави гарантувати мінімальні продовольчі потреби населення навіть за несприятливих сценаріїв.

Заключним етапом алгоритму виступає моніторинг і коригування стратегічних сценаріїв, що передбачає постійне оновлення даних, оцінку ефективності впроваджених заходів і адаптацію політики до змін безпекової, економічної та соціальної ситуації. В умовах війни цей етап має особливе значення, оскільки дозволяє оперативно реагувати на нові виклики та мінімізувати ризики продовольчої нестабільності [14].

На основі вищеописаного алгоритму можна змодельовати п'ять стратегічних сценаріїв забезпечення продовольчої безпеки України, які відображають можливі траєкторії розвитку агропродовольчої системи в умовах триваючої війни та різного рівня безпекових, економічних і інституційних ризиків.

Кризовий, або песимістичний, сценарій передбачає збереження високої інтенсивності бойових дій, подальше руйнування аграрної та логістичної інфраструктури, а також обмежений доступ до значної частини сільськогосподарських земель. За таких умов відбувається істотне скорочення обсягів виробництва продовольства, зростання втрат продукції та логістичних витрат, що негативно позначається на фізичній і економічній доступності харчових продуктів для населення. Забезпечення продовольчої безпеки у межах цього сценарію можливе лише на мінімально допустимому рівні за рахунок використання державних резервів, екстрених регуляторних заходів і значної залежності від міжнародної гуманітарної допомоги (табл. 1).

Адаптаційний, або базовий, сценарій ґрунтується на припущенні часткової стабілізації безпекової ситуації та збереження функціонування ключових елементів агропродовольчого сектору. У межах цього сценарію продовольча безпека забезпечується шляхом поєднання внутрішнього виробництва, використання альтернативних логістичних маршрутів і адресної соціальної підтримки населення, насамперед соціально вразливих груп. Водночас продовольча система залишається чутливою до воєнних загроз, коливань світових ринків і бюджетних обмежень, що зумовлює її нестійкий, але контрольований характер [15].

Сценарій поступового відновлення передбачає зниження інтенсивності бойових дій, активізацію процесів розмінування сільськогосподарських земель та відновлення виробничої й транспортної інфраструктури. Реалізація цього сценарію сприяє нарощуванню обсягів аграрного виробництва та переробки, зростанню рівня самозабезпеченості продовольством і стабілізації цінової ситуації на внутрішньому ринку. У результаті підвищується фізична й економічна доступність продовольства для населення, а також поступово відновлюється експортний потенціал агропродовольчого сектору.

Інноваційно-стійкий сценарій базується на активному впровадженні сучасних технологій, цифрових рішень і інструментів управління ризиками в агропродовольчій сфері навіть за умов

збереження воєнних викликів. У межах цього сценарію ключову роль відіграють інвестиції в модернізацію виробництва, розвиток переробки та скорочення втрат продовольства. Це забезпечує підвищення продуктивності, зміцнення внутрішніх ланцюгів постачання та формування високого рівня стійкості продовольчої системи до воєнних, економічних і кліматичних загроз [16].

Післявоєнний трансформаційний сценарій орієнтований на завершення активної фази війни та реалізацію масштабних програм відновлення і структурної модернізації агропродовольчого сектору. За такого розвитку подій відбувається відновлення родючості земель, інфраструктури та інституційної спроможності держави, що створює передумови для довгострокової стабільності продовольчої безпеки. У результаті забезпечується повноцінний доступ населення до безпечного, якісного та доступного продовольства, а аграрний сектор набуває високої конкурентоспроможності відповідно до міжнародних стандартів.

Таким чином, змодельовані стратегічні сценарії забезпечення продовольчої безпеки України відображають широкий спектр можливих напрямів розвитку агропродовольчої системи в умовах триваючої війни та високого рівня невизначеності. Їх характеристика свідчить про те, що рівень продовольчої безпеки безпосередньо залежить від безпекової ситуації, ефективності державної політики, інституційної спроможності та здатності країни адаптуватися до воєнних, економічних і соціальних викликів. Найбільш уразливими залишаються сценарії, орієнтовані виключно на кризове реагування, тоді як поступовий перехід до адаптаційних, інноваційно-стійких і трансформаційних моделей створює передумови для зміцнення внутрішнього виробництва, стабілізації ринків та підвищення доступності продовольства для населення. У цьому контексті забезпечення продовольчої безпеки України має розглядатися як стратегічний пріоритет державної політики, що потребує системного підходу, довгострокового планування та тісної координації з міжнародними партнерами з метою підвищення стійкості країни до тривалих воєнних і післявоєнних викликів [17].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Висновки дослідження засвідчують, що моделювання стратегічних сценаріїв є дієвим інструментом для оцінювання можливих трає-

кторій розвитку продовольчої системи України в умовах зростаючої нестабільності глобальних агропродовольчих ринків. Застосування сценарного підходу дозволяє комплексно враховувати вплив геополітичних, економічних, кліматичних та логістичних чинників, що формують ризики та можливості для національного аграрного сектору. Результати аналізу підтверджують необхідність переходу до проактивного стратегічного планування, орієнтованого на підвищення стійкості виробничих і торговельних ланцюгів, зміцнення внутрішньої продовольчої стабільності та збереження конкурентних позицій України на світових ринках.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленні методології сценарного моделювання з урахуванням нових глобальних трендів, зокрема цифровізації аграрного виробництва, розвитку "зелених" технологій, зміни структури міжнародного попиту та трансформації логістичних маршрутів. Важливим напрямом є також розроблення індикаторів раннього попередження, здатних підвищити адаптивність продовольчої системи до кризових ситуацій. Подальші розвідки мають сприяти формуванню науково обґрунтованих стратегічних рішень, що забезпечать довгострокову продовольчу безпеку України в умовах глобальної турбулентності.

Література:

- Вінніченко І. І., Дідур К. М., Лінник Є. В. Стратегічні напрями забезпечення продовольчої безпеки України. *Агросвіт*. 2024. № 22. DOI: 10.32702/2306-6792.2024.22.4
- Прокоп'єва А. А., Побоченко А. М. Штучний інтелект у забезпеченні міжнародної продовольчої безпеки з урахуванням екологізації виробництва. *Збірник наукових праць "Наукові нотатки"*. 2025. № 41(4). DOI: 10.33111/vz_kneu.41.25.04.18.124.130
- Лояніч В. О. Вплив глобалізаційних процесів на формування продовольчої безпеки в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-40>
- Гребенюк М. В. Напрямки та сценарії розвитку економіки в умовах продовольчих викликів. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 5 (15). DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-5\(15\)](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-5(15))
- Global Food Security Index 2022. *Economist Impact*. URL: https://impact.economist.com/sustainability/project/food-security-index/resources/Economist_Impact_GFSI_2022_Global_Report_Sep_2022.pdf (дата звернення: 05.02.2026).
- Сташкевич І. О. Оцінювання рівня продовольчої безпеки в Україні в контексті ключових економічних загроз. *Економіка та суспільство*. 2025. № 74. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-112>
- Про схвалення Стратегії продовольчої безпеки України на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 липня 2024 р. № 684-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/684-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 06.02.2026).
- Сташкевич І. О. Аналіз продовольчої безпеки України: сучасні реалії та майбутні тренди. *Соціальний розвиток: економіко-правові проблеми*. 2025. № 4. DOI: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.4.12>
- Глушков О. А., продовольча безпека: сутність, еволюція поняття та сучасні імперативи забезпечення. *Економічний простір*. 2025. № 200. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.200.-144-150>
- Кравченко Ю. Продовольча безпека України в умовах війни: виклики та стратегічні пріоритети. *Економіка та право*. 2025. № 2. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.02.137>
- Томашук І., Борболук Є. Значення аграрного сектору економіки у забезпеченні продовольчої безпеки України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-26>
- Петренко О., Шевченко А. Продовольча безпека України в умовах війни та пріоритетні напрямки врегулювання її стану. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-24>
- Khalatur S., Kravchenko M., Masliaieva O., Ilchenko O., & Shramko I. (2024). Influence parameters identification of resource potential components on food security. *E3S Web of Conferences*, 538, 03001 (2024). <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202453803001>
- Khalatur, S., Hrabchuk, O., Vodolazska, O., Babenko-Levada, V., & Pavlenko, O. (2024). Financing the development of agricultural production in European countries: comparative analysis and experience for Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2 (55), 199—212. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.-2.55.2024.4347>
- Zhylenko, K.M., Khalatur, S.M., Pavlenko, O.P., & Pavlenko, O.S. (2022). Formation of macroeconomic indicators under the influence of

MICE-tourism. Academy review, 2 (57), 249—266. <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2022-2-57-19>

16. Khalatur, S., Masiuk, I., Kravchenko, M., Kurbatska, L., & Sirko, A. (2025). Digitalisation as a modern trend in the development of financial management in small business. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3 (62), 370—382. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.62.-2025.4758>

17. Khalatur, S., Dovgal, O., Karamushka, O., Brovko, L., & Vodolazska, O. (2024). Innovative trends of financial engineering to the way of digital economy. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 6 (59), 136—150. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4508>

References:

1. Vinnichenko, I.I., Didur, K.M. and Linyk, Ye.V. (2024), "Strategic directions of ensuring food security of Ukraine", *Ahrosvit*, vol. 22. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.22.4>.

2. Prokopieva, A.A. and Pobochenko, L.M. (2025), "Artificial intelligence in ensuring international food security with regard to greening of production", *Naukovi notatky*, vol. 41 (4). https://doi.org/10.33111/vz_kneu.41.25.04.18.-124.130.

3. Loianich, V.O. (2024), "Impact of globalization processes on the formation of food security in Ukraine", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 67. (<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-40>).

4. Hrebenuk, M.V. (2025), "Directions and scenarios of economic development under food challenges", *Uspikhy i dosiahnennia u nautsi*, vol. 5, no. 15. [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-5\(15\)](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-5(15))

5. Economist Impact (2022), "Global Food Security Index 2022", available at: <https://impact.economist.com/sustainability/project/food-security-index/resources/> (Accessed 05 February 2026).

6. Stashkevych, I.O. (2025), "Assessment of the level of food security in Ukraine in the context of key economic threats", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 74. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-112>.

7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Order "On approval of the Food Security Strategy of Ukraine for the period up to 2027 and approval of the operational action plan for its implementation", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/684-2024-%D1%80#Text> (Accessed 06 February 2026).

8. Stashkevych, I.O. (2025), "Analysis of food security of Ukraine: current realities and future trends", *Sotsialnyi rozvytok: ekonomiko-pravovi*

problemy, vol. 4. <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.4.12>.

9. Hlushkov, O.A. (2025), "Food security: essence, evolution of the concept and modern imperatives of ensuring", *Ekonomichnyi prostir*, vol. 200. <https://doi.org/10.30838/EP.200.144-150>.

10. Kravchenko, Yu. (2025), "Food security of Ukraine under wartime conditions: challenges and strategic priorities", *Ekonomika ta pravo*, vol. 2. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.02.137>

11. Tomashuk, I. and Borboliuk, Ye. (2023), "The importance of the agricultural sector of the economy in ensuring food security of Ukraine", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 58. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-26>.

12. Petrenko, O. and Shevchenko, A. (2024), "Food security of Ukraine under wartime conditions and priority directions for stabilizing its state", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 59. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-24>.

13. Khalatur, S., Kravchenko, M., Masliaieva, O., Ilchenko, O. and Shramko, I. (2024), "Influence parameters identification of resource potential components on food security", *E3S Web of Conferences*, vol. 538, 03001. available at: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202453803001>

14. Khalatur, S., Hrabchuk, O., Vodolazska, O., Babenko-Levada, V. and Pavlenko, O. (2024), "Financing the development of agricultural production in European countries: comparative analysis and experience for Ukraine", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 2 (55), pp. 199—212. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4347>

15. Zhylenko, K.M., Khalatur, S.M., Pavlenko, O.P. and Pavlenko, O.S. (2022), "Formation of macroeconomic indicators under the influence of MICE-tourism", *Academy review*, vol. 2 (57), pp. 249—266. <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2022-2-57-19>.

16. Khalatur, S., Masiuk, I., Kravchenko, M., Kurbatska, L., and Sirko, A. (2025), "Digitalisation as a modern trend in the development of financial management in small business", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 3 (62), 370—382. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.62.2025.4758>

17. Khalatur, S., Dovgal, O., Karamushka, O., Brovko, L., and Vodolazska, O. (2024), "Innovative trends of financial engineering to the way of digital economy", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 6 (59), 136—150. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4508>

Отримано редакцією журналу / Received: 10.02.26

Професійно рецензовано / Revised: 14.02.26

Схвалено до друку / Accepted: 17.02.26

